

z načrtom tega lista; *Slovó Staremu trgu* (Zbrani spisi I. 89.) poje:

Spomin jaz večni bom vam ohranila;
Med vami sreča moja je cvetela,
Goré, gozdiči in dolina mila!

V Brnu bivajoč je v „Soči“ objavila zgodovinsko-poučne črtice: *Špilperški podkopi* in v Večernicah družbe sv. Mohorja *Slepčevski zavod*

v Brnu. Za to družbo je spisala tudi povesti: *A dneva ne pové nobena pratika, Najgotovejša dota, Dora, Domačija nad vse.*

V pisateljevanju Pavline Pajkove odsevajo tu pa tam morda preveč njene rodbinske razmere, sicer pa ji pristojno odlično mesto v našem slovstvu.

Na grobeh.

Po grobih zapuščenih hodim,
Premišljam tiho marsikdaj.
Podé se slutnje, v srci sodim,
Kakó bilò, kakó je zdaj.

Tu v grobu truden od užitka
Počiva veseljak morda,
Tu zakopala smrt je bridka
Vso slast in strast mu v črna tlà.

Tam sanja drugi v tesnem domu,
Za druge on nekda je žil.
Kdaj svet hvaležen je in komu?
Plačilo v grobu je dobil.

Pod cvétno spi gomilo tretji.
Užil je strup težavnih let;
Življenje ni mu bilo v cvetji,
Na grobu zdaj mu raste cvet.

Napis gomili zrem četrti.
Mladenka zorna spi pod njó.
Na smrtnem torej, žalnem vrti
Cvetice tudi zagrebó?

Pogled na grob obrnem peti,
Ki lilije ga cvet krasi.
O cveti, lilija, o cveti!
Nedolžno dete v jami spi.

In dalje gledam spomenike,
Pod vrbo se ustavim nem.
Na plošči tam preberem stike,
Komú zložene, sam ne vém.

„Pod zemljo so si vsi jednaki,
Sodnikov čakajo ukaz
Ljudjé neznatni in veljaki,
Jednak sem ž njimi tudi jaz.“

Na vrbo to naslonim roko,
Povesim mladi svoj obraz
In v misel se vtopim globoko:
Jednak bom ž njimi tudi jaz.

Anton Medved

Novorojencu.

Dete nedolžno na svet se rodiš,
Vse okrog tebe srčno se raduje,
S smehom, veseljem to uro praznuje —
Sámo se ti mi solziš.

Oj da takó pač na svetu živiš,
Da ob poslednji ti uri žaluje,
Vse okrog tebe s solzámi toguje —
Samo se ti mi smejiš!

Mih. Opeka.

Ob bábičinem pokopu.

Predobro pomnim: tožnih stal očés
Ob tvoji, babica, sem tèsni jámi;
Jesén, odeta s sivimi meglámi,
Poslednje liste sula je z drevés.

Nad krsto je odmôlil svečensík,
Ob grudah zazvene le so lopáte —
Tedaj zazrl iz prěšle dóbe zláte
Moj duh je vrsto jasnih, jasnih slik.

Mladostne slike —: log in dol in plan,
Vodíca šumna, deca lahkoživa,
Pri deci dobrovóljna žena siva,
Pomládni cvet in solnca žar krasán.

Čebljanje, petje, vrišč in jok in smeh —
In deca k bábiči spet séde v krogu,
Igrá si ž njo, pravljíce sluša v logu,
Blagóst beroč, ljubezen v nje očéh.

Ob sliki slika — lépe kakor dan,
A vsem kraljica babica je bila,
Ki ózka zdaj zaprla jo gomila,
Sprejela v svoj na vek bi tihi stan! . . .

A jeden hip samó prizòr le-tá —
Potem sem zrl, kakó je kras cvetoči
Mladostnih slik sesùl se v grob zijoči,
In ž njim brezskrbnost in radost srcá —

Tu prekipela dušo je bridkost;
Pogrebci delo svoje so končali —
Dve težki solzi sta se mi prikráli
Za babico in za teboj, mladost!

Mih. Opeka.

Gospa s pristave.

(Zgodovinski roman. — Spisal I. Kraljev.)

(Dalje.)

XVI. Prihod na pristavo.

Poletimo sedaj v duhu iz zelene Štajerske na čudovita kranjska tla, katera je Bog priredil med drugimi deželami kot pravo posebnost. Olepšal je kranjsko deželo s krasotami, dal ji je najrazličnejših darov: lepe planjave in visoke goré, prijazne vinske gorice in temne gozde, kjer prebivajo medvedje, risi in volkovi; dal ji je gorska jezera in bistre potoke, močne reke, pa tudi močvirna tla. Pod zemljo je skrìl Stvarnik živo srebro in močno železo, svinec in premogovo bogastvo, v podzemskem svetu gledaš tok urne reke in razne kamenite podobe, dejal bi skoro: podzemske gore in doline. Lahko se reče, da ima malokatera dežela toliko različnih stvari na malem prostoru, kakor naša neprecenljiva kranjska dežela.

Pozdravljena mi, ljuba dolenska stran, s svojimi hribi in dolinami, s svojimi gozdi in vinogradi, s svojimi rekami, s potoki in studenci! Pozdravljeno mi, vrlo dolensko ljudstvo, ki živiš veselo in dobrovoljno, kakor si živel pred šeststo leti! Pozdravljen mi, vrli slovenski rod, ki živiš todi od nekda, ki imaš za svojo ono zemljo, po kateri je nekda gospodaril ptuj grajščak. O — bili so časi, ki jih sedaj težko umevamo, srečni in žalostni: srečni, da je domačin delal verno in potrpežljivo, ljubeč Boga, ljubeč svoja rodna tla in domačo cerkev; žalostni, da ni delal zase, ampak največ za druge, da ni bil sam svoj gospodar, da mu je njegov gospod mnogokrat grenil vse dni njegovega življenja. A vselej ni bilo žalostno pod grajščinskimi gospodarji, zakaj nekateri so bili tudi dobri in usmiljeni, polni krščanskega duha in domoljubnega srca. Sedaj je minulo vse to, le podrtine nekdanjih mogočnih gradov se še vidijo semtertje, ali pa tudi ne, in če so ostale še grajščine iz davnih časov, minula je njih

moč in oblast, minulo bogastvo, kakor so minuli iz večine plemeniti rodovi njihovih gospodarjev.

Da, bilo je davno, davno: pisalo se je leta 1388. Sv. Jurij je bil prijahal na zelenem konju vdeželo, novo življenje se je razgrinjalo po Dolenskem. Po cestah so pridno vozili in nosili tovore, po polju so delali marljivi kmetovalci. Žito je delalo stebila, drevje je bilo že odcvetlo. Po gostih jelovih gozdih je skrivnostno šepetal pomladni vetrič in preširno je pohajala po njih vsakovrstna divjačina, saj je imela obilo živeža.

Kdo bi bil tedaj potoval po Kranjskem in posebej po Dolenskem in ne bi bil ogledal si slavnega cistercijskega samostana v Zatičini? Kako veličasten je z obširnim poslopjem in mogočnimi stolpi, kako vabljiv z lepo in veliko cerkvijo sredi samostana! In kako lepa je okolica! Na južni strani se odpira ravno in plodovito žitno polje s temnozelenimi travniki, katere napajajo bistri potoki. Pridni kmetje in samostanski bratje imajo pridelka dovolj za življenje. Proti severu in na obe drugi strani pa so temni, visoki jelovi gozdi prav tje gori do vrha hribov, kateri branijo raznim severnim vetrovom prihruti v to tiho, mirno dolino.

Tukaj po zarastlem hribu nad samostanom navkreber je počasi korakal nekega dopoldné o. Peter in zamišljen polglasno govoril sam s seboj. Ni pazil na lepo cvetje in ptičje petje, ni občudoval ljubko šumljajoče vodice, kakor sicer: zatopljen je bil v važne misli. Le, ko so ga srečevali kmetje in ga vljudno pozdravljali: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ povzdigal je oči in prijazno odgovarjal: „Amen na veke“, ali: „Bog te blagoslovi!“ Ljudje so očeta Petra res radi imeli zaradi njegove priljudnosti in pristne pobožnosti. Navadno je nekoliko pokramljal z vsakomer, kogar je srečal, in mu povedal kaj ko-